

Pytania i odpowiedzi na odznakę brązową w powożeniu

1. Wymień i opisz podstawowe style powożenia

Styl angielski – uprząż chomątowa, pojazd lakierowany, przednie siedzenia usytuowane wyżej niż tylne. Jeżeli powozi właściciel, to szary cylinder i łańcuchy jako naszelniki.

Jeżeli powożący nie jest właścicielem, to czarny cylinder i skórzane naszelniki, bat kabłąkowany (łukowaty), kielzna munsztukowe.

Styl węgierski – uprząż szorowa, bryczka w kolorze naturalnym, siedzenia przednie i tylne usytuowane na tej samej wysokości, bat prosty, kielzna wędzidłowe.

Powożący w miękkim kapeluszu.

2. Wymień rodzaje uprzęży oraz omów zalety i wady.

Uprząż szorowa i chomątowa.

Zaletą uprzęży chomątowej jest to, że siła pociągowa konia jest wykorzystana w większym stopniu niż przy uprzęży szorowej. Wadą, że chomąto musi być indywidualnie dopasowane do konia. Wadą uprzęży szorowej jest to, że siła pociągowa konia jest wykorzystana w mniejszym stopniu, natomiast zaletą, że można ją dopasować do każdego konia.

3. Wymień części składowe uprzęży parokonnej.

a) uprząż szorowa – napierśnik z pierścieniem naszelnikowym, nakarcznik, naszelnik karkowo-piersiowy, nagrzbietnik zwany też pasem przezkonnym. Duży podbrzusznik, mały podbrzusznik, podogonie, które składa się z paska i pętli podogonia, pasy pociągowe, pierścienie lejcowe.

b) Uprząż chomątowa – chomąto z pierścieniem podłużnym i pierścieniem naszelnikowym zamiast nakarcznika i naszelnika karkowo-piersiowego. Pozostałe części tak jak w parokonnej uprzęży szorowej

4. Wymień części składowe uprzęży jednokonnej.

a) uprząż szorowa - napierśnik, nakarcznik, siodełko (pas przezkonnny), uchwyty do dyszelków, podogonie oraz natylnik.

b) Uprząż chomątowa – chomąto z łańcuszkiem spinającym kleszczyny zamiast napierśnika i nakarcznika. Pozostałe części tak jak w jednokonnej uprzęży szorowej.

5. Wymień części składowe ogłowia.

Nagłówek, naczótek, podgardle, nachrapnik, paski policzkowe, okulary, wisiołek.

6. Wymień rodzaje kielzna.

a) Kielzno wędzidłowe z dwoma kółkami

b) Munsztuk z łańcuszkiem, który składa się ze sztywnego ścięgierza i czanek .

c) Pelham z łańcuszkiem, który składa się z łamanego ścięgierza i czanek.

7. Jaka jest różnica między uprzężą jednokonną a parokonną.

W uprzęży jednokonnej siodełko, które w uprzęży parokonnej nazywa się pasem przezkonnym ma mocniejszą budowę i są na nim umocowane paski nośne lub pierścienie metalowe dyszelków. Przy uprzęży parokonnej do pasa przezkonnego

umocowane są przystuły połączone z małym podbrzusznikiem utrzymujące pasy pociągowe we właściwym położeniu. W uprzęży jednokonnej nie ma pierścienia naszelnikowego. Przy uprzęży parokonnej sprzączki podbrzuszników położone są po lewej stronie dla konia lewego i prawej stronie dla konia prawego. Przy uprzęży jednokonnej są one po lewej stronie. Przy uprzęży jednokonnej pasy pociągowe są jednakowej długości.

8. Jak odróżniamy lewą i prawa uprzęż.

Pierścień naszelnikowy nie jest wszyty na środku lecz do wewnątrz w stronę dyszla.

Przystuły podbrzuszników zapina się zawsze po stronie zewnętrznej. Zewnętrzne pasy pociągowe zakończone spiczasto, wewnętrzne prosto.

9. Omów lejce Achenbacha do zaprzęgu parokonnego i lejce jednokonne.

Lejce Achenbacha składają się z lejców zewnętrznych o długości 4,5 m oraz dwóch przypiętych do nich lejców wewnętrznych (krzyżaków) o długości 3,02 m. Na lejcach zewnętrznych znajduje się 11 dziurek w odstępach co 4 cm. Długość lejca zewnętrznego od 6-tej dziurki do pyska konia wynosi 2,10 m. Normalnie spięte lejce wewnętrzne muszą być o 12 cm dłuższe od zewnętrznych. Prawy lejc ma na końcu przystułę a lewy sprzączkę.

Lejce jednokonne wyglądają tak samo jak zewnętrzne lejce parokonne, lecz bez dziurek do zapinania krzyżaków.

10. Wymień kolejność nakładania uprzęży szorowej.

Chwytny obydwoma rękami za napierśnik, a pas przezkonny (siodełko) kładziemy na przedramieniu prawym lub lewym (w zależności od ułożenia grzywy np. grzywa na prawej stronie, na prawe przedramię). Stajemy przed koniem i ostrożnie przekładamy napierśnik przez jego głowę. Następnie przekreślamy w kierunku opadania grzywy i kładziemy nakarcznik oraz pas przezkonny na właściwe miejsce. Następnie zakładamy podogonie, po czym zapinamy ciasno duży podbrzusznik a mały luźno.

11. Jak nakłada się uprzęż chomątową.

W uprzęży chomątowej zamiast napierśnika i nakarcznika występuje chomąto, które nakładamy chwytając obydwoma rękami tak aby pierścień podłużny skierowany był ku górze i po przełożeniu przez głowę zaraz, a więc w najwęższym miejscu szyi, przekreślamy je ostrożnie w kierunku opadania grzywy.

12. Wymień kolejność wykonywanych czynności podczas zaprzęgnięcia pary koni.

Przypinamy wewnętrzne lejce do kielzna. Ponieważ sprzączki lejca wewnętrznego są przyszyte od strony mizdry, przed zapięciem przekreślamy je z góry do dołu w kierunku pyska konia. Następnie naszelniki luźno. Dalej koniec lejca prawego konia przerzucamy przez lewego, spinamy lejce i wkładamy pod przystułę pasa przezkonnego. Następnie zewnętrzny pas pociągowy prawego konia, wewnętrzny prawego konia, zewnętrzny lewego konia, wewnętrzny lewego konia. Następnie skracamy naszelniki tak by pasy pociągowe zwiisały lekkim łukiem.

13. Wymień kolejne czynności podczas zaprzęgnięcia jednego konia.

Wkładamy prawy dyszelek do uchwytu, następnie lewy, który przypinamy. Następnie przypinamy prawy dyszelek po czym prawy pas pociągowy, potem lewy pas pociągowy oraz natylnik.

14. Jak dopasowuje się kielzno.

Ściągierz musi leżeć na wysokości dołka podbródkowego i nie może urażać kłów zwierząt męskich lub siekaczy u klaczy. Długość ściągierza powinna być tylko nieznacznie większa od szerokości pyska.

15. Na jakiej wysokości powinny leżeć okulary.

Tak, aby wypukłość okularu znajdująca się na wysokości jednej trzeciej (od góry) była na wysokości oka. Ustawienie okularów reguluje się przez odpowiednie spięcie troków w taki sposób, aby nie uciskały one oczu.

16. Jak powinien być spięty nachrapnik.

Tak, aby można pod nim swobodnie przesunąć dwa palce.

17. Jak powinno być podpięte podgardle.

Podgardle należy zapinać na szerokość dłoni

18. Jak powinny być dopasowane duży i mały podbrzusznik (zwane również podpinkami).

Duży podbrzusznik zapina się ciasno, gdyż przytrzymuje on siodełko (pas przezkonny). Mały podbrzusznik przytrzymuje pasy pociągowe i powinien być zapięty na szerokość dłoni.

19. Na jakiej wysokości powinien leżeć napierśnik.

Dolna jego krawędź musi leżeć przynajmniej o dwa palce ponad stawem barkowym a górna nie może naciskać na tchawicę.

20. W jakim położeniu powinny znajdować się nakarcznik i naszelnik karkowo-piersiowy.

Nakarcznik powinien leżeć przed kłębem i bezpośrednio za nasadą szyi. Jeżeli przy uprzęży jest naszelnik karkowo-piersiowy, musi być on połączony z nakarcznikiem za pomocą rzemyka. Długość tego naszelnika musi być taka, aby był on naciągnięty lecz tak, żeby nie unosił do góry napierśnika.

21. Na jakiej wysokości powinien znajdować się natylnik.

Mniej więcej na wysokości kolana

22. Jakie jest zadanie podogonia.

Polega ono na tym, aby utrzymywać siodełko (pas przezkonny) we właściwym położeniu za kłębem. Jest to szczególnie ważne przy zaprzęgu jednokonnym, ponieważ zarówno siodełko jak i popręg stanowią rodzaj hamulca. Powinno ono być na tyle luźno zapięte aby między zadem a podogoniem zmieściła się płaska dłoń.

23. Jak powinna być ułożona czupryna.

Powinna być ułożona gładko pod naczółkiem, trokami okularowymi i wisiorkiem.

24. Na jakiej wysokości powinien znajdować się dyszel.

Dyszel powinien znajdować się na wysokości barków koni, a więc przy średnio wysokich koniach około 105 cm nad ziemią.

25. Omów zasadę działania i sposób trzymania bata.

Rozróżniamy trzy powody użycia bata: pobudzająco – zbierająco, karcące oraz do wskazania kierunku jazdy.

Przy działaniu pobudzającym uderzamy lekko konia tuż za pasem przezkonnym z jednoczesnym lekkim oddaniem lejców. Przy działaniu zbierającym – takie samo działanie lecz z jednoczesnym zwiększeniem kontaktu. Jeżeli karcemy konia, należy to zrobić w chwili przewinienia by koń zrozumiał karę. Uderzenie powinno być skierowane na łopatki lub barki. Wskazywanie kierunku: skręt w lewo – bat poziomo skierowany w lewo nad głową, skręt w prawo – bat w lewej ręce a prawa wyciągnięta w prawo, zatrzymanie – bat pionowo w górze.

Bat trzyma się w miejscu przed środkiem ciężkości, około 15-20 cm od jego dolnego końca, skierowany w kierunku lewego oka konia.

26. Co rozumiemy pod pojęciem linii ciągnięcia.

Jest to najkrótsze połączenie piersi konia z orczykiem. Jest ona wyznaczona przez napierśnik i pas pociągowy względnie przystulę pasa pociągowego i pas pociągowy

27. Kiedy linia ciągnięcia zostaje złamana.

Jeżeli na skutek zbyt krótkich przystul pas przezkonnego pas pociągowy zostaje podniesiony lub gdy zbyt krótko spięty mały podbrzusznik obciąża pas pociągowy w dół.

28. Jakie są skutki działania złamanej linii ciągnięcia.

Część siły pociągowej przenoszona jest na grzbiet albo z dołu na pierś konia. Poza tym pas przezkonnny i jego przystule względnie mały podbrzusznik zostają poddane obciążeniu, do których nie są przystosowane.

29. Jak powinniśmy pielęgnować uprząż.

Po skończonej jeździe wszystkie części uprząży stykająca się z koniem muszą być wyczyszczone za pomocą gąbki lub wilgotnej szmatki oraz specjalnego mydła do skór.

Po osuszeniu, najlepiej na powietrzu, uprząż winna być przechowywana w pomieszczeniu niezbyt suchym i bez kurzu. Kilka razy w roku uprząż winna być całkowicie rozpięta na części, dobrze wyczyszczona i posmarowana specjalnym olejem do skór. Części metalowe winny być myte wodą i osuszone lub czyszczone specjalnymi środkami do tego przeznaczonymi.

30. Wymień i pokaż sposoby trzymania lejców.

Wyróżniamy trzy sposoby trzymania lejców.

Uchwyt zasadniczy, użytkowy oraz roboczy zwany ujeżdzeniowym.

Uchwyt zasadniczy – lewy lejc leży między kciukiem a palcem wskazującym, prawy między środkowym a serdecznym. Oba lejce trzyma się tak by nie wyslizgiwały się same z ręki.

Uchwyt użytkowy – lewa ręka trzyma lejce w uchwycie zasadniczym. Następnie tuż przed lewą ręką ujmujemy prawą ręką prawy lejc palcami środkowym, serdecznym i małym, a lewy lejc palcem wskazującym. Uchwyt ten służy odciążenia lewej ręki przy jeździe na wprost.

Do uchwytu roboczego przechodzimy z uchwytu użytkowego. Prawy palec wskazujący uwalnia lewy lejc i prawa ręka wyciąga prawy lejc o około 10-15 cm w prawo i ustawia się pionowo lekko przed lewą.

31. Jakie znaczenie ma zmiana spięcia lejców.

Zmiana spięcia lejców służy wyrównaniu pracy koni a przez to osiągnięciu racjonalnego wykorzystania ich siły. Stosuje się ją w przypadku różnicy w ich budowie, wzroście i długości szyi a także różnicy temperamentu.

32. Co należy sprawdzić zanim się zmieni spięcie lejców dla wyrównania pracy koni?

Czy koń pozostający w tyle (ociągający się) w ogóle ciągnie i opiera się na wędzidle. Jeżeli lejce i pasy pociągowe zwisają należy użyć pomocy bata.

33. Co stanie się jeżeli na każdej stronie nie skróci się względnie wydłuży lejców o tę samą ilość dziurek.

Spowoduje to wadliwe ustawienie głów koni.

34. Wymień i pokaż sposoby skracania lejców.

Mamy cztery sposoby skracania lejców.

O parę centymetrów – lewa ręka w uchwycie zasadniczym, prawa ręka do uchwytu użytkowego chwyta lejce kilka centymetrów przed lewą ręką. Lewa ręka po rozluźnieniu uchwytu, przesuwa się po lejcach w kierunku prawej i ponownie ujmuje mocno lejce.

O określony kawałek – lejce trzymane w uchwycie użytkowym. Lewa ręka puszcza lejce i chwyta je przed prawą ręką w uchwycie zasadniczym. Prawa ręka może ponownie uchwycić lejce przed lewą (użytkowy) lub puszcza lejce.

Mocne skrócenie lejców – parada np. przy zatrzymaniu się. Prawa ręka ujmuje lejce daleko z przodu w uchwycie zasadniczym i zaczyna je ciągnąć. W tym czasie lewa ręka wraz z lejcami przesuwa się do góry i robi miejsce prawej ręce. Gdy lejce muszą być skrócone przez dłuższy czas (jazda z góry) to prawa ręka chwyta za lewą ręką od dołu oba lejce palcami wskazującym i środkowym trzymając mocno, poczym lewa ręka przesuwa się do przodu o potrzebną długość i pozostaje w uchwycie zasadniczym. Prawa ręka może wrócić do uchwytu użytkowego.

35. Omów różnice w wykonywaniu zakrętu w lewo i w prawo.

Zakręt w prawo powinniśmy wykonywać w stępie, pamiętając o skróceniu lejców (skracają odległość między ręką a pyskami koni). Skręt w lewo możemy wykonywać w kłusie pamiętając o lekkim wydłużeniu lejców (zwiększa odległość między ręką a pyskami koni).

36. Jak rozpoczynamy zwroty i zmiany kierunku.

Wszelkiego rodzaju zwroty i zmiany kierunku rozpoczynamy od oddania zewnętrznego lejca pamiętając by nie tracić całkowicie kontaktu z pyskiem konia. Wszystkie zwroty poprzedzone są skróceniem tempa ruchu.

37. Jak działa się pomocami przy cofaniu.

Przede wszystkim należy ustawić zaprzęg możliwie prosto tak, dyszlem jak i pasami pociągowymi. Następnie silnie skracają lejce. Przy zaprzęgach jedno i

parokonnnych cofanie najlepiej wykonuje się z uchwytu roboczego (ujeżdżeniowego).

38. Opisz prawidłowe odmierzanie lejców oraz wsiadanie na pojazd i zsiadanie

Chwytnie i odmierzanie lejców wygląda następująco: powożący staje po lewej stronie zaprzęgu, na wysokości pasa przezkonnego, oddalony około jednego kroku od konia tak, aby mógł dotknąć go wyciągniętą ręką. Prawą ręką chwyta oba lejce poniżej sprzączek krzyżaków a końce lejców zakłada na lewe przedramię. Następnie chwyta prawą ręką naciągnięty prawy lejc do góry zaraz za sprzączką krzyżakową między palcem wskazującym i środkowym. Lejc przebiega wzdłuż całej ręki i zapewnia lekki kontakt z pyskiem. Prawa ręka przesuwa się wzdłuż prawego lejca tak długo, aż wyprostowane ramię nie znajdzie się na prawej stronie tułowia. Następnie lewa ręka ujmuje lewy lejc, podaje go do prawej i wydłuża lejc tak, aby lewa sprzączka krzyżakowa była o 5 cm wysunięta do przodu w stosunku do sprzączki krzyżakowej prawego lejca. Następnie powożący ujmuje oba lejce chwytem zasadniczym, po czym przesuwa się bokiem do przedniej osi pojazdu i ewentualnie w miarę potrzeby wydłuża lejce. Po wejściu na bryczkę, powożący chwyta bat położony na koźle i przesuwa się na prawą stronę. Następnie przekłada bat do lewej ręki i prawą przekłada końce lejców z lewego przedramienia w okolice lewego uda. Następnie powożący wydłuża oba lejce tak dalece aby osiągnąć prawidłowy dosiad na koźle. Przy zsiadaniu stosuje się te same wskazówki, lecz w odwrotnej kolejności.

39. Omów prawidłową sylwetkę i ubiór powożącego na koźle.

Powożący winien siedzieć prosto i swobodnie, ramiona z przedramionami tworzyć kont prosty, nogi prawie wyprostowane, kolana zwarte. Powinien mieć wygodny i schludny ubiór, nakrycie głowy oraz używać rękawiczek i derki.

Przy jeździe sportowej na zawodach ubiór powożącego i luzaka musi być dostosowany do rodzaju próby, pojazdu i zaprzęgu.

40. Wymień kolejne czynności podczas nauki młodego konia do zaprzęgu.

Przyzwyczajanie do ogłowa, nauka lonżowania na jednej lonży, przyzwyczajanie do uprzęży, lonżowanie na podwójnej lonży, nauka ciągnięcia, zakładanie do bryczki (para lub pojedynka).

41. Jakie pomoce ma dyspozycji powożący.

Lejce, bat, głos i pomoc za pośrednictwem hamulca.

42. Omów zasady ruszania i zatrzymywania.

Gdy powożący prawidłowo siądzie na koźle, trzymając lejce i bat, jest gotowy do ruszenia, konie powinny stać spokojnie na lekkim kontakcie. Ruszają dopiero na znak powożącego poprzez lekkie napięcie lejców, krótkie przytrzymanie i ponowne zwolnienie lejców bez utraty kontaktu. Pomocą może również służyć głos.

Zatrzymanie następuje po przytrzymaniu lejców z jednoczesnym użyciem hamulca oraz głosu. Można zastosować paradę. Po zatrzymaniu konie muszą spoczywać równomiernie na wszystkich kończynach i utrzymywać lekki kontakt z kieżnem.